

RÓMAI KORI KOCSIDÍSZ

Mint arról már lapunkban is beszámoltunk, a franciaországi Lyonban nagysikerű kiállítást mutattak be *Pannonia* emlékeiről (lásd 2002. évi 15. számunkat – *A szerk.*). A gyönyörű tárgyak között szerepelt egy bronz kocsidísz is, amely Kozármislényben egy kocsisíros temetkezési helyről került elő.

A kiállításról szóló beszámoló egyöntetűen hangsúlyozták: habár Pannonia a Római Birodalomnak a barbárok által leginkább támadott határvidéke volt, műveltségben, kultúrában, a római szokások gyakorlásában nem maradt el a birodalom belső területeitől. Ezt példázza kiválóan a kocsisíros temetkezés ténye is.

Kocsit a római korban csak a gazdag kereskedők vagy előkelők tarthattak. Ezért természetesen nem szívesen temették el az elhunytal együtt, noha a rómaiak hitük szerint a halottnak a túlvilágra vezető útja hosszú volt, ezért célszerű volt kocsin megtenni. Áthidaló megoldásként, leggyakrabban kocsit ábrázoló reliefet temettek a halott mellé. A Kozármislényben előkerült sírba azonban minden bizonnyal nagyon gazdag embert temettek, mert a halott mellé helyezték igazi kocsiját. Pannoniában a II. századtól kezdve jelent meg – és akkori is viszonylag ritka kivételként – a kocsisíros temetés szokása. A kocsit a felszerszámozott lovakkal együtt temették a halott mellé. Ezeket a gondos kivitelezésű járműveket többnyire gyönyörűen díszítették. A kozármislényi kocsit például háromszereplős, bacchikus jelenetet ábrázoló bronz szoborcsoport ékesítette. Bacchus tisztelete széles körben elterjedt volt a Római Birodalomban.

A kozármislényi bronz kocsidísz jelenleg a pécsi múzeumban látható.

– J –

A TELEVÍZIÓK MÚSORAIBÓL

■ Hat nyugdíjas bábaasszony a **Babafilm** című, a **Duna Tévé**n május 9-én **9.45**-kor látható magyar dokumentumfilm főszereplője. Erdély magyarok lakta vidékein, többnyire orvos nélkül, nagyon mostoha körülmények között vezettek szüléseket, ápoltak betegeket. Elbeszéléseikből különös sorsok tárulnak fel előttünk.

■ A **Kabayan** múmiái című angol dokumentumfilmben minden idők legizgalmasabb múmiakutató expedíciójára kísérhetjük el a film készítőit. Úti célunk a Fülöp-szigetek, ahol a Kabayan mellett megtalált múmiák titkainak megfejtése volt a kutatók feladata. Hogy kiderítsük, hogyan is éltek és miért haltak meg a mára múmiává lett emberek, leszámazottaimai szertartásai és a legújabb tudományos DNS vizsgálatok adják a megoldást. A film bemutatója **május 9-én 18.45**-kor a **Spektrum**on lesz.

■ Valahol, az Univerzum egy távoli sarkában hihetetlen erővel felrobban egy csillag. A robbanás ténye több milliárd év alatt ér el a Földre. A katalizma megtörténtének apró jelét fedezte fel egy, a legmodernebb teleszkópokat használó csillagászcsapat, és ez megdöbbentő következtetésekre indította őket. Minden várokozásnak ellentmondva az ősi robbanásból érkező fény azt jelzi, hogy az Univerzum tágulása felgyorsult. A Világegyetem egyre gyorsabban darabjaira hullik. Erről szól a **Táguló Univerzum** című film a **NatGeo**-n **május 9-én 23**-kor.

■ Már 1933-ban sejtették, hogy a Baradla-barlang mellett további barlangok is vannak Jósvalfőn. A háború azonban késleltette a feltárasokat, csak az 1950-es években folytattak alaposabb kutatómunkát, amelynek eredménye a Béke- és a Kossuth-barlang feltárasa volt. A máig sok rejtélyt tartalmazó Kossuth-barlangot a mai napig nem nyitották meg az idegenforgalom előtt, egyelőre a barlangászok szeretnék minél teljesebben feltárni. A **Duna Tévé** **Út az ismeretlen felé** című ismeretterjesztő filmje e barlangokba vezeti a nézőt **május 10-én 10.20**-kor.

FIGYELMEBE AJÁNLJUK!

■ **Május 10-én 16.25**-kor a **Duna Tévé**n **A tudomány kincsháza** a következő témákat dolgozza fel: A szegedi kutatók lézergyújtással mikronnyi méretű szerkezeteket állítanak elő. Ezek a mikroszkopikus szerkezetek a sejten belül is működőképesek, és alkalmasak a sejt manipulálására. A miniatűr gépek nagyszámú biokémiai vizsgálat elvégzését teszik lehetővé. A kora és középvarkori üvegyöngyök genetikai vizsgálata során kimutatták, hogy a Kárpát-medencében talált vörös opak üvegek olyan színezési eljárással készültek a VI–VII. században, sőt már a szarmaták korában, a II–IV. században, amelyet csak a Bizánci Birodalomban, a Kaukázus körzetében és Indiában alkalmaztak.

■ A **Spektrum** Televízióban **május 12-én 11.40**-kor kezdődő **Tudsz élni nélküle?** című angol dokumentumfilm-sorozat érdekes kísérletet tesz. Az egyes epizódokban hét családost, illetve személyt követnek nyomon, amelyeket, illetve akiket előzőleg felkértek: mondjanak le olyan dolgok-

ról, amelyeknek a jelenléte magától értetődő volt mindennapi életükben – így a televízióról, a sminkről, a vásárlás, a feleségről, a mamáról, stb. A kísérlet kimenetele nem egyöntetű: némelyek nagy megkönnyebbülést éreznek, amikor minden visszatér a régi kerékvágásba, másoknak az egész élete megváltozik...

■ Az **élet története** című sorozat első része **május 12-én 22** órakor kerül a **NatGeo** képernyőjére. Az **emberi elme születése** című epizódban az alkotók felteszik a kérdést: vajon okolhatjuk-e őseinket a mi viselkedésünkért? Vizsgálják a nyelv és a kultúra eredetét, és azt, hogy miképpen alakultak ki mindennapos cselekedeteink a barlanglakók és majomemberek idejében.

■ A hely szellemét láthatóan hordozó építészeti örökség az ott lakóknak kötődést és önbecsülést kínál, és vonzza a látogatókat is. Ép ésszel kibelen is ötlenek fel, hogy ezeket el lehetne vagy el kellene tüntetni a föld színéről? Más a helyzet a műemléki értékű ipari létesítményekkel, hisz ott a gazdasági érdek diktál. Lebontás fenyegeti Magyarország első mélyművelésű bányüzemének lenyűgöző vasbeton építményeit is. A műsor **május 13-án 22.05**-kor a **Duna Tévé**n **Elvesztegetjük vagy újrateremtjük, mit ránk hagytak elődeink?** címmel azt kutatja: van-e még esély a pécsi Szent István-akna épület együttesének megőrzésére?

MENEDÉK A VÁLTOZÓ VILÁGBAN

A Francia Intézet és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága közös előadásorozatot indít, amely a menekültüggyel foglalkozik. Minden előadást a témához kapcsolódó filmvetítés követ. Elsőül május 15-én *Francoise Lauritzen*nek, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság magyarországi képviselőjének *Menekültek a világban* című előadását hallgathatják meg. A kísérő film a 2000-ben készült *Ott voltunk* című dokumentum, amely az ENSZ menekülteket segítő tevékenységéről szól. Némiképpen meglepő a május 22-i téma, amelynek címe: *Victor Hugo–Kossuth Lajos, két politikai menekült*. Az előadók pedig *Yves Hersant* és *Csorba László*. Majd levetítik *Axel Clevenot*: *Victor és a rendőr* című filmjét. *Magyar menekültek Párizsban* a címe *Kende Péter* május 29-i előadásának. A kísérő műsor pedig *Szabó István*: *Szerelmesfilm* című mozija. Valamennyi előadás 18.30-kor kezdődik a Francia Intézetben (Budapest I. Fő utca 17.).

ÉLET-TUDOMÁNY

megrendelhető

Találkozzunk az interneten is!

■ ÉT-online: <http://www.eletestudomany.hu>
■ E-mail: eletestudomany@mhk.hu

■ ÉTarchívum: <http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv>
■ E-mail: eletestudomany@sulinet.hu

■ a kiadónál (tel.: 266-9290, fax: 318-6668),
■ a könyvtárban (fax/tel.: 267-2780),
■ a szerkesztőségben (fax/tel.: 338-2472), eltud@elender.hu
■ információ, reklamációk: 317-9999.